

prima instanță: Judecătoria Criuleni, sediul Central (jud: R. Țurcan)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: N. Budăi, I. Muruianu, A. Malii)

DECIZIE

10 februarie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Ala Cobăneanu
Iurie Bejenaru
Maria Ghervas
Galina Stratulat

examinând recursul declarat de Vasile Blanovschi, reprezentat de avocatul Valentin Caisîn,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Aurelia Blanovschi împotriva lui Vasile Blanovschi cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copiilor minori și încasarea pensiei de întreținere a copiilor minori,

împotriva deciziei din 24 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 2 decembrie 2019, Aurelia Blanovschi a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Vasile Blanovschi cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copiilor minori și încasarea pensiei de întreținere a copiilor minori.

În motivarea acțiunii a indicat că s-a căsătorit cu Vasile Blanovschi, căsătoria fiind înregistrată la 15 octombrie 2005 și trecută în registrul stării civile sub nr. 24, la Primăria com. Bălăbănești, raionul Criuleni. În timpul căsătoriei s-au născut copii minori XXXXX și XXXXX.

Reclamanta a precizat că avere comună în devălmășie părțile nu dețin, iar în anii de conviețuire împreună, soții au locuit în casa părinților ei, pe care ulterior aceasta a moștenit-o.

A indicat că în ultimii ani, relațiile dintre ei s-au înrăutățit, devenind mai evidentă incompatibilitatea caracterelor, neînțelegerilor, viziunii și tendințelor diferite, iar pârâtul a plecat la muncă peste hotarele țării și tot mai des manifestă o indiferență și atitudine ignorantă față de reclamantă ca soție, cât și față de copiii lor.

A afirmat că ultimele conversații telefonice s-au desfășurat într-o manieră agresivă, cu amenințări, cuvinte vulgare și injurioase, certuri, ceea ce demonstrează

dezinteres total față de viața în comun, iar deja de două luni, pârâtul nu mai participă nici într-un fel la întreținerea materială și financiară a familiei.

Reclamanta a declarat că este angajată în câmpul muncii, cu un salariu modest ce nu-i ajunge să acopere cheltuielile de întreținere a copiilor, care sunt bolnăvicioși, mai cu seamă fiul XXXXX, la care starea sănătății s-a înrăutățit și din lipsa banilor nu îi poate oferi investigațiile și tratamentul necesar.

A comunicat că alt motiv care a determinat-o să înainteze acțiunea este și faptul că pârâtul locuiește cu altă persoană, iar toate eforturile și măsurile întreprinse pentru a menține familia, nu au dat nici un rezultat și continuă să locuiască separat, nu îi mai leagă nimic unul față de altul, devenind străini, cu interese diferite.

Astfel, a considerat că păstrarea familiei este imposibilă, fapt ce constituie un motiv temeinic de solicitare a desfacerii căsătoriei fără acordarea termenului de împăcare.

Deoarece locuiesc separat și cu pârâtul nu au ajuns la o înțelegere privind domiciliul copiilor minori, a solicitat stabilirea domiciliului copiilor minori cu reclamanta, din considerentul că copiii sunt cu ea și sufletește sunt atașați de ea ca mamă, iar ea le poate asigura confortul adecvat pentru sănătatea, educarea, dezvoltarea fizică, intelectuală și spirituală a copiilor.

Aurelia Blanovschi a solicitat desfacerea căsătoriei încheiate, stabilirea domiciliului copiilor minori cu mama și obligarea pârâtului să achite pensie de întreținere a copiilor minori în mărime de 1/3 din toate veniturile, precum și încasarea cheltuielilor judiciare.

Pe parcursul examinării cauzei, Aurelia Blanovschi a depus o cerere de concretizare a acțiunii, prin care a solicitat desfacerea căsătoriei, determinarea domiciliului copiilor minori cu mama, încasarea pensiei de întreținere a copiilor minori în mărime fixă a câte 1 000 de lei lunar pentru fiecare copil, începând cu data depunerii cererii de chemare în judecată până la atingerea majoratului de către copiii minori; încasarea cheltuielilor.

În ședința instanței de fond din 18 februarie 2020, avocatul XXXXX Caisîn, în interesele lui Vasile Blanovschi, a depus o cerere prin care a solicitat încetarea procesului în partea cerinței privind stabilirea domiciliului copilului minor XXXXX, în temeiul art. 265 lit. a) Cod de procedură civilă, din motivul că acest capăt de cerere nu urmează a fi examinat în procedură civilă.

La aceeași dată, Aurelia Blanovschi a înaintat o cerere prin care a renunțat la capătul de cerere ce ține de încasarea de la Vasile Blanovschi în beneficiul Aureliei Blanovschi a pensiei de întreținere pentru copilul minor XXXXX și la capătul de cerere privind determinarea domiciliului copilului minor XXXXX cu mama Aurelia Blanovschi.

Prin încheierea din 18 februarie 2020 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central s-a respins ca nefondată cererea reprezentantului pârâtului, avocatului Valentin Caisîn privind încetarea procesului în privința pretenției privind stabilirea domiciliului copilului minor XXXXX. S-a respins cererea de renunțare la acțiune a reclamantei Aurelia Blanovschi și reprezentantului său, avocatului Aurelia Parpalac, în privința pretențiilor despre stabilirea domiciliului copilului minor XXXXX și încasarea pensiei de întreținere a acestuia, deoarece aceasta încalcă drepturile, libertățile și interesele legitime ale copilului.

Prin hotărârea din 18 februarie 2020 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central s-a admis acțiunea înaintată de Aurelia Blanovschi. S-a desfăcut căsătoria dintre

Vasile Blanovschi și Aurelia Blanovschi, încheiată la 15 octombrie 2005 la Primăria com. Bălăbănești, r. Criuleni, care a fost trecută în registrul actelor de stare civilă la nr. 24. La eliberarea certificatului de divorț la Serviciul Stare Civilă Criuleni s-a dispus încasarea taxei de stat: de la Vasile Blanovschi – 200 lei, iar Aurelia Blanovschi a fost eliberată de plata taxei de stat. S-a determinat locul de trai al copiilor minori XXXXX și XXXXX, cu reclamanta, Aurelia Blanovschi. S-a încasat de la Vasile Blanovschi în beneficiul Aureliei Blanovschi pensia pentru întreținerea copiilor minori XXXXX și XXXXX, în sumă bănească fixă a câte 1 000 de lei lunar, începând cu data adresării în judecată – 2 decembrie 2019, până la atingerea vârstei de majorat a copiilor. S-a încasat de la Vasile Blanovschi în folosul statului taxa de stat în sumă de 720 de lei.

La 17 martie 2020, prin intermediul poștei electronice, la 06 aprilie 2020, conform plicului poștal anexat și la 08 iulie 2020, Vasile Blanovschi, reprezentat de avocatul Valentin Caisîn, a declarat apel, solicitând admiterea apelului, casarea parțială a hotărârii instanței de fond și emiterea unei noi hotărâri în partea casată, prin care: cerințele înaintate de Aurelia Blanovschi împotriva lui Vasile Blanovschi cu privire la determinarea locului de trai a copiilor minori XXXXX și XXXXX și încasarea pensiei de întreținere în mărime fixă a câte 1 000 de lei lunar pentru fiecare copil, începând cu data depunerii cererii de chemare în judecată până la atingerea majoratului de către copii, să fie respinse integral ca neîntemeiate; în partea cerințelor înaintate de Aurelia Blanovschi împotriva lui Vasile Blanovschi cu privire la determinarea locului de trai a copiilor minori: XXXXX și XXXXX încetarea procesului judiciar în legătura atingerea de către copii a vârstei de 14 ani. În partea cerinței înaintate de Aurelia Blanovschi cu privire la desfacerea căsătoriei, a solicitat menținerea hotărârii Judecătoria Criuleni, sediul Central din 18 februarie 2020 fără modificări.

Prin decizia din 24 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Vasile Blanovschi, reprezentat de avocatul Valentin Caisîn, și s-a menținut hotărârea din 18 februarie 2020 a Judecătoria Criuleni, sediul Central.

Pentru a decide astfel, prin prisma art. 38, 51, 52, 62, 63 Codul familiei, în coroborare cu circumstanțele cauzei, evaluând soluția primei instanțe prin prisma raționalismului pretențiilor înaintate în raport cu circumstanțele de fapt și de drept invocate, Colegiul a considerat întemeiată concluzia primei instanțe cu privire la necesitatea stabilirii domiciliului copiilor minori cu mama Aurelia Blanovschi. Or, este în interesul suprem al copiilor minori să locuiască alături de mamă, în condițiile în care copiii sunt atașați emoțional de mama lor, aceștia manifestându-și expres dorința de a locui alături de mamă, prin declarațiile scrise și semnate personal de dânsii.

Sub acest aspect, instanța de apel a relevat că prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, scopul Convenției nu este de a proteja drepturile teoretice sau iluzorii, ci cele concrete și efective (cauza Artico împotriva Italiei).

Prin urmare, și la soluționarea chestiunii privind stabilirea domiciliului copilului minor, condiția esențială de care instanțele judecătorești au îndatorirea să se pronunțe, constă în interesul superior al copilului, interes ce urmează a fi stabilit prin examinarea tuturor criteriilor consacrate în acest domeniu.

Astfel, în cazul examinării litigiilor cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor în situația în care părinții locuiesc separat, urmează să se țină cont exclusiv de interesul superior al copilului.

Într-o altă ordine de idei, instanța de apel a apreciat ca fiind neîntemeiate argumentele apelantului cu privire la necesitatea casării hotărârii primei instanțe în partea stabilirii domiciliului copiilor minori cu mama acestora și pronunțarea unei noi hotărâri în această parte, prin care procesul în această parte să fie încetat în temeiul prevederilor art. 265 lit. a) Cod de procedură civilă, în legătură cu faptul că copiii minori au împlinit vârsta de 14 ani și că aceștia de sine stătător își stabilesc domiciliul, această cerință neurmând a fi examinată în procedură civilă.

Astfel, cu referire la acest aspect, Colegiul civil a notat consideră neîntemeiată solicitarea apelantului privind încetarea procesului în partea cerinței privind determinarea domiciliului copiilor minori, deoarece examinarea și soluționarea acestei cerințe este de competența instanței de judecată și cerința dată are caracter de drept comun al procedurii civile, adică constituie obiect al dreptului procesual civil.

Concluzia dată derivă și din prevederile art. 38 alin. (1) și alin. (2) lit. d) Codul familiei, care stabilește că la desfacerea căsătoriei, soții pot prezenta instanței judecătorești un acord privind (...) determinarea părintelui împreună cu care vor locui copiii minori comuni. În cazul lipsei unui acord între soți prevăzut la alin.(1) sau dacă se va dovedi că acordul lezează drepturile și interesele copiilor minori sau ale unuia dintre soți, instanța judecătorească este obligată să stabilească cu cine dintre părinți vor locui copiii minori după divorț.

Prin urmare, din considerentele expuse, argumentele apelantului cu privire la necesitatea încetării procesului în partea stabilirii domiciliului copiilor minori, din motivul că copii au împlinit vârsta de 14 ani, nu au fost reținute ca întemeiate. Or, împlinirea vârstei de 14 ani de către copil (copil este persoana care nu a împlinit vârsta de 18 ani – art. 51 alin. (1) Codul familiei), nu constituie temei de încetare a procesului în temeiul prevederilor art. 265 lit. a) Cod de procedură civilă, precum eronat indică apelantul.

Totodată Colegiul a relevat că întreținerea materială a copiilor minori este o obligație fundamentală, consfințită în art. 48 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova care expres stabilește că părinții au îndatorirea de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor. Or, creșterea, educația și instruirea copiilor este posibilă numai în condițiile exercitării corespunzătoare a obligațiilor părintești de întreținere materială a acestora.

În conformitate cu prevederile art. 18 alin. (1) al Convenției Internaționale cu privire la drepturile copilului din 20 noiembrie 1989 de la New York, statele părți vor depune eforturi pentru asigurarea recunoașterii principiului potrivit căruia ambii părinți au o răspundere comună pentru creșterea și dezvoltarea copilului. Răspunderea pentru creșterea copilului și asigurarea dezvoltării sale le revine în primul rând părinților sau, după caz, reprezentanților săi legali. Aceștia trebuie să se conducă înainte de orice după interesul superior al copilului.

Prin prisma art. 58 alin. (1), 74 alin. (1) și (3), 75 alin. (1), 76 Codul familiei, Colegiul a reținut că prima instanță, în hotărârea contestată, a încasat de la Vasile Blavovschi în folosul Aureliei Blavovschi pensia pentru întreținerea copiilor minori XXXXX și XXXXX, în sumă bănească fixă câte 1000 lei lunar, începând cu data adresării în judecată – 02 decembrie 2019, până la atingerea vârstei de majorat a copiilor, respectiv, considerând întemeiată concluzia primei instanțe cu privire la necesitatea încasării din contul lui Vasile Blavovschi a pensiei de întreținere pentru copiii minori în mărime de 1 000 de lei lunar pentru fiecare, or,

întreținerea copiilor urmează a fi asigurată de ambii părinți și nu se impune a fi asigurată doar de una din părți, la caz doar de mama.

La acest capitol, Colegiul a respins ca fiind neîntemeiat argumentul apelantului precum că acesta nu este tatăl biologic al copilului XXXXX Blanovschi, fapt recunoscut de Aurelia Blanovschi și astfel, acesta nu poate fi obligat la plata pensiei de întreținere pentru acest copil, în condițiile în care potrivit prevederilor legale, doar părinții au obligația de întreținere a copilului.

În acest sens, Colegiul a subliniat că conform certificatului de naștere, Vasile Blanovschi și Aurelia Blanovschi sunt părinții copilului XXXXX.

Reținând prevederile art. 49 alin. (1) Codul familiei, Colegiul a notat că la materialele cauzei nu se atestă nici o hotărâre judecătorească irevocabilă prin care să fie constatat faptul că Vasile Blanovschi nu este tatăl biologic al copilului XXXXX Blanovschi, prin urmare, instanța de apel nu a reținut argumentele apelantului în acest sens.

La 6 noiembrie 2020, Vasile Blanovschi, reprezentat de avocatul Valentin Caisîn, a declarat recurs, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe în parte cu pronunțarea în partea casată a unei noi hotărâri de respingere a cerințelor acțiunii.

În motivarea recursului a invocat că instanțele de judecată au aplicat eronat și au încălcat normele de drept material și procedural, ceea ce a dus la soluționarea greșită a cauzei, au interpretat eronat legea precum și probele prezentate, iar erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Totodată, în susținerea recursului s-au indicat aceleași argumente și circumstanțe factologice care au fost invocate pe parcursul examinării cauzei în instanțele ierarhic inferioare, cărora le-a fost dată apreciere, redând totodată conținutul prevederilor normelor legale, dar fără a demonstra prin careva probe, încălcarea sau aplicarea eronată de către instanțele de judecată a normelor legale aplicabile speței.

În contextul prevederilor art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 24 septembrie 2020.

Materialele cauzei atestă expedierea participanților la proces a copiei deciziei motivate prin scrisoarea de însoțire din 6 octombrie 2020 (f.d. 184), însă lipsesc date de recepționare a deciziei instanței de apel.

Astfel, recursul declarat la 6 noiembrie 2020, este în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) Cod de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

La 20 noiembrie 2020, prin scrisoarea de însoțire nr. 2ra-1754/2020, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului copia cererii de recurs cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței timp de o lună de la data recepționării (f.d. 225), care a fost recepționată la 26 noiembrie 2020, fapt confirmat prin avizul de recepție.

Până la data examinării cauzei referință nu a fost depusă.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 23 decembrie 2020 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestora în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și a restitui cauza spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al recurentului, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza *Garda Ruiz vs Spania* (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag. 26; *Moreira Ferreira vs Portugalia* (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag. 84, 98).

În vederea respectării articolului 432 alin. (5) din Codul de procedură civilă, Colegiul lărgit nu a identificat niciun indiciu care, la prima vedere, ar putea ridica probleme de drept specificate la alin. (3) din articolul citat. Mai mult, recurentul nu a prezentat obiecții în privința acestui aspect procedural.

Esența articolelor 432 și 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă oferă instanței de recurs competența de a efectua un control al legalității deciziei atacate, nu și a temeiniciei acesteia. Astfel, se vor reține circumstanțele de fapt, privite în ansamblu, care au fost prezentate de părți și stabilite de instanțele de judecată în fazele procesual anterioare, cu excepția situației în care constatările lor pot fi considerate arbitrare sau vădit nerezonabile.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 118 alin. (3) Cod de procedură civilă, circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

Art. 239 Cod de procedură civilă, statuează că hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe

circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În sensul art. 240 alin. (3) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant.

În conformitate cu art. 373 alin. (1), (2), (5) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

În debut, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar a menționa că instanța de apel adoptând soluția pe caz, nu a verificat circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, nu a elucidat toate circumstanțele esențiale ale cauzei, ceea ce a dus la adoptarea unei soluții premature, prin ce se impune casarea deciziei cu trimiterea acesteia spre rejudecare în instanța de apel.

Din recursul declarat de rezultă că aceasta își exprimă dezacordul cu soluția adoptată de către instanța de apel invocând că concluziile instanței sunt în contradicție cu materialele cauzei.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție menționează că decizia instanței de apel a fost contestată în partea cerinței de stabilire a domiciliului copiilor minori și încasare a pensiei de întreținere.

După cum denotă actele cauzei, instanța de apel a reținut că la soluționarea chestiunii privind stabilirea domiciliului copilului minor, condiția esențială de care instanțele judecătorești au îndatorirea să se pronunțe, constă în interesul superior al copilului, interes ce urmează a fi stabilit prin examinarea tuturor criteriilor consacrate în acest domeniu. Astfel, în cazul examinării litigiilor cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor în situația în care părinții locuiesc separat, urmează să se țină cont exclusiv de interesul superior al copilului.

Într-o altă ordine de idei, instanța de apel a apreciat ca fiind neîntemeiate argumentele apelantului cu privire la necesitatea casării hotărârii primei instanțe în partea stabilirii domiciliului copiilor minori cu mama acestora și pronunțarea unei noi hotărâri în această parte, prin care procesul în această parte să fie încetat în temeiul prevederilor art. 265 lit. a) Cod de procedură civilă, în legătură cu faptul că copiii minori au împlinit vârsta de 14 ani și că aceștia de sine stătător își stabilesc domiciliul, această cerință neurmând a fi examinată în procedură civilă.

Astfel, cu referire la acest aspect, Colegiul a notat că consideră neîntemeiată solicitarea apelantului privind încetarea procesului în partea cerinței privind determinarea domiciliului copiilor minori, deoarece examinarea și soluționarea acestei cerințe este de competența instanței de judecată și cerința dată are caracter de drept comun al procedurii civile, adică constituie obiect al dreptului procesual civil. Concluzia dată derivă și din prevederile art. 38 alin. (1) și alin. (2) lit. d) Codul familiei, care stabilește că la desfacerea căsătoriei, soții pot prezenta instanței judecătorești un acord privind (...) determinarea părintelui împreună cu care vor locui copiii minori comuni. În cazul lipsei unui acord între soți prevăzut la

alin.(1) sau dacă se va dovedi că acordul lezează drepturile și interesele copiilor minori sau ale unuia dintre soți, instanța judecătorească este obligată să stabilească cu cine dintre părinți vor locui copiii minori după divorț.

Prin urmare, din considerentele expuse, instanța de apel a considerat ca neîntemeiate argumentele apelantului cu privire la necesitatea încetării procesului în partea stabilirii domiciliului copiilor minori, din motivul că copii au împlinit vârsta de 14 ani, deoarece, împlinirea vârstei de 14 ani de către copil (copil este persoana care nu a împlinit vârsta de 18 ani – art. 51 alin. (1) Codul familiei), nu constituie temei de încetare a procesului în temeiul prevederilor art. 265 lit. a) Cod de procedură civilă, precum eronat indică apelantul.

În speță, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție învederează că atât prima instanță cât și instanța de apel la examinarea cerinței de stabilire a domiciliului copiilor minori, nu au ținut cont de părerea copiilor.

Or, conform art. 63 alin. (1)-(2) Codul familiei (în vigoare până la 14 august 2020), în cazul când părinții locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se determină prin acordul părinților. Dacă un atare acord lipsește, domiciliul minorului se stabilește de către instanța judecătorească, ținându-se cont de interesele și părerea copilului (dacă acesta a atins vârsta de 10 ani). În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.)

Mai mult, conform art. 3 alin. (1) al Convenției Internaționale cu privire la drepturile copilului din 20 noiembrie 1989 de la New York, în toate deciziile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituții publice sau private de ocrotire socială, de către tribunale, autorități administrative sau de organe legislative, interesele superioare ale copiilor trebuie să fie luate în considerare cu prioritate.

Reieșind din cele relatate, Colegiul menționează că la examinarea litigiilor de acest gen, instanțele de judecată urmau să țină cont de părerea copiilor, care avea deja împlinită vârsta de 10 ani.

În speță, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel a fost adoptată prematur, fără o apreciere a argumentelor și probelor invocate de apelant și intimat în coroborare cu cumul de probe prezent la dosar și fără a ține cont de părerea copiilor minori, iar faptul dat indică incontestabil la încălcarea de către instanța de apel a normelor de drept procedural, precum și la examinarea superficială și evazivă atât a apelului, cât și a cauzei deduse judecării, fără a fi verificată, în condițiile legii, legalitatea hotărârii contestate.

În atare condiții, instanța ierarhic inferioară avea obligația rezultând din prevederile art. 373 alin. (2) Cod de procedură civilă, de a da un răspuns cert referitor la relevanța unui înscris sau altuia. Or, instanța de judecată este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele, rezultând din prevederile art. 130 alin. (4) Cod de procedură civilă.

În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest

fapt se va considera o încălcare a art. 6 § 1 CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994). CEDO reiterează că, deși articolul 6 § 1 obligă instanțele să își motiveze hotărârile, acesta nu poate fi interpretat ca impunând un răspuns detaliat pentru fiecare argument (Van de Hurk împotriva Țărilor de Jos, 19 aprilie 1994, pct. 61, seria A nr. 288). Instanțele trebuie să răspundă la argumentele esențiale ale părților, dar măsura în care se aplică această obligație poate varia în funcție de natura hotărârii și, prin urmare, trebuie apreciată în baza circumstanțelor cauzei (Hiro Balani împotriva Spaniei, 9 decembrie 1994, pct. 27).

Tot aici, este de menționat că în cadrul soluționării cauzei, probele din dosar se cercetează doar în ansamblul și în interconexiunea acestora, or, instanța de judecată este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Mai mult, în conformitate art. 390 alin. (1) lit. e), f) Cod de procedură civilă, decizia instanței de apel trebuie să conțină motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă și concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

Or, în sensul art. 6 CEDO, instanțele de judecată trebuie să indice, cu suficientă claritate, motivele pe care se întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării. CEDO, în cauza Suominen vs. Finlanda, a reținut că „... o funcție a unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Mai mult ca atât, o hotărâre motivată oferă părții posibilitatea să o conteste, precum și posibilitatea de a revedea decizia de către instanța de recurs. Doar prin adoptarea unei decizii motivate poate avea loc un control public a administrării justiției”.

Totodată, în cauza Van de Hurk v. Olandei, hotărârea din 19 aprilie 1994, și cauza Dulaurans v. Franței, Hotărârea din 21 martie 2000, paragraful 33, CEDO a statuat că dreptul la un proces echitabil nu poate fi considerat efectiv decât dacă cererile și observațiile părților sunt într-adevăr „auzite”, adică examinate conform normelor de procedură de către tribunalul sesizat.

Altfel spus, art. 6 impune „tribunalului” obligația de a proceda la o examinare efectivă a mijloacelor, argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța”. CEDO nu își propune să garanteze drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (cauza Artico v. Italiei, Hotărârea din 13 mai 1980, seria A nr. 37, p. 16, paragraful 33).

Prin urmare, instanța de apel nu și-a executat în deplină măsură obligația legală de a motiva hotărârea adoptată.

Dreptul de a fi auzit, prin urmare, a fost încălcat, or dreptul în cauză include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse, ceea ce nu a fost îndeplinit de instanța de apel.

În consecință, Colegiul, verificând conținutul deciziei contestate, în raport cu materialele dosarului, argumentele invocate în recurs, conchide că instanța de apel, s-a referit în mod declarativ la normele dreptului material pe care le-a considerat aplicabile speței, fără să se expună asupra circumstanțelor concrete ale cauzei și probelor administrate în cadrul judecării cauzei pe care se întemeiază concluziile

privitoare la aceste circumstanțe și fără a indica motivele pentru care anumite argumente invocate de părți nu au fost reținute, nefiind nici supuse aprecierii.

Este de menționat că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți.

Mai mult, hotărârea trebuie să se fondeze pe lege, trebuie să rezolve, într-o manieră certă, explicit sau implicit, toate cererile invocate de părți, conform principiului nr. 6 al Recomandării nr. 5 din 1984, adoptată la de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, privind principiile de procedură civilă menite pentru ameliorarea funcționării justiției, ceea ce în speță lipsește.

Or, în sensul principiului procesului echitabil, garantat de art. 6 CEDO, motivarea hotărârilor este o garanție pentru părți că cererile lor au fost analizate cu atenție și oferă posibilitatea exercitării controlului judiciar.

Analiza pe care judecătorul o face în legătură cu motivele de fapt și de drept care i-au format convingerea, în sensul unei anumite soluții trebuie să fie clară și simplă, precisă, concisă și fermă, să aibă putere de convingere. Nemotivarea hotărârii sau o motivare necorespunzătoare vor atrage casarea ei.

Din considerentele menționate, pornind de la faptul că această eroare admisă la judecarea cauzei în instanța ierarhic inferioară nu poate fi corectată de instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul și a casa integral decizia instanței de apel, cu trimiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel, pentru a concluziona sub aspectul temeiniciei/ netemeiniciei acțiunii, urmează să verifice cerințele prin prisma argumentelor și probelor atât a părții reclamante, cât și a părții pârâte, rezultând din prevederile art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, conform cărora instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege, ca în consecință soluția adoptată să fie certă și coerentă. Caracterul peremptoriu al concluziei instanței de judecată, urmează a fi stabilit în coraport cu circumstanțele cauzei, probele administrate și cercetate și normele de drept material aplicabile raportului litigios.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c), art. 445 alin. (3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Vasile Blanovschi, reprezentat de avocatul Valentin Caisîn.

Se casează decizia din 24 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Aurelia Blanovschi împotriva lui Vasile Blanovschi cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copiilor minori și încasarea pensiei de întreținere a copiilor minori cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Ala Cobăneanu

Iurie Bejenaru

Maria Ghervas

Galina Stratulat